



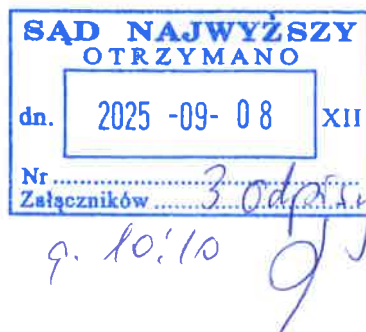
**Rzecznik
Finansowy**

dr Michał Ziemiak

Rzecznik Finansowy

DUE.540.28.2025
RF/310/2025

Warszawa, 8 września 2025 roku



Sąd Najwyższy

III Wydział Cywilny

Plac Krasińskich 2/4/6

00-951 Warszawa

sygn. akt Sądu Najwyższego: III CZP 32/24

sygn. akt Sądu II Instancji: II Ca 1887/23

W związku z powzięciem informacji o toczącym się postępowaniu, działając na podstawie art. 28 ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o rozpatrywaniu reklamacji przez podmioty rynku finansowego, o Rzeczniku Finansowym i o Funduszu Edukacji Finansowej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1109, dalej jako: ustawa o Rzeczniku Finansowym), Rzecznik Finansowy w trybie art. 63 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1568, dalej jako: k.p.c.) niniejszym przedstawia istotny dla sprawy pogląd.

Łączę wyrazy szacunku

Rzecznik Finansowy

dr Michał Ziemiak

Załączniki:

- 1) Poświadczony za zgodność z oryginałem akt powołania dra Michała Ziemiaka na stanowisko Rzecznika Finansowego,
- 2) Trzy odpisy oświadczenia Rzecznika Finansowego zawierającego istotny dla sprawy pogląd

Rzecznik Finansowy
ul. Nowogrodzka 47A
00-695 Warszawa

@ biuro@rf.gov.pl
www.rf.gov.pl
facebook.com/Rzecznik
Finansowy

Tel. 22 333 73 26
22 333 73 27
fax. 22 333 73 29



**Rzecznik
Finansowy**

dr Michał Ziemiak

o/e

ODPIS

Rzecznik Finansowy

DUE.540.28.2025
RF/310/2025

Warszawa, 8 września 2025 r

Sąd Najwyższy

III Wydział Cywilny

Plac Krasińskich 2/4/6

00-951 Warszawa

sygn. akt Sądu Najwyższego: III CZP 32/24

sygn. akt Sądu II Instancji: II Ca 1887/23

Oświadczenie Rzecznika Finansowego zawierające istotny dla sprawy pogląd

Działając na podstawie art. 28 ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o rozpatrywaniu reklamacji przez podmioty rynku finansowego, o Rzeczniku Finansowym i o Funduszu Edukacji Finansowej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1109, dalej jako: ustawa o Rzeczniku Finansowym), Rzecznik Finansowy w trybie art. 63 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1568, dalej jako: k.p.c.) niniejszym przedstawia istotny dla sprawy pogląd.

Informację o toczącym się postępowaniu Rzecznik Finansowy powziął na skutek doniesień medialnych. W związku z tym za podstawę opracowania niniejszego poglądu Rzecznik Finansowy przyjął informacje zawarte w Biuletynie Izby Cywilnej Sądu Najwyższego (wydanie wrzesień-październik 2024) dotyczące zagadnienia prawnego z jakim zwrócił się w przedmiotowej sprawie postanowieniem z dnia 28 marca 2024 roku Sąd Okręgowy w Poznaniu (sygn. akt: II Ca 1887/23).

Rzecznik Finansowy
ul. Nowogrodzka 47A
00-695 Warszawa

@ biuro@rf.gov.pl
www.rf.gov.pl
facebook.com/Rzecznik
Finansowy

☎ Tel. 22 333 73 26
22 333 73 27
fax. 22 333 73 29

Mając na uwadze planowane wydanie rozstrzygnięcia w sprawie o doniosłym znaczeniu dla klientów rynku finansowego (tj. poszkodowanych dochodzących swych roszczeń w ramach umowy ubezpieczenia OC PPM), Rzecznik Finansowy pragnie zwrócić uwagę Sądu Najwyższego na kilka istotnych, prawnych zagadnień związanych z rozpatrywaną sprawą.

Postanowieniem z dnia 28 marca 2024 r. wydanym w postępowaniu o sygn. akt: II Ca 1887/23 Sąd Okręgowy w Poznaniu skierował do Sądu Najwyższego następujące zagadnienia prawne:

- „1. Czy w sytuacji, gdy poszkodowany dokonał naprawy uszkodzonego samochodu, ale zapłacona przez niego cena z tytułu kosztów naprawy nie została powiększona o podatek VAT i usługodawca realizujący naprawę podatku tego nie odprowadził, należne poszkodowanemu odszkodowanie od ubezpieczyciela sprawcy szkody z tytułu ubezpieczenia OC posiadacza pojazdu mechanicznego, mimo to, powinno objąć stawkę podatku VAT?
2. Czy w sytuacji, gdy poszkodowany dokonał naprawy uszkodzonego samochodu przywracając go do stanu sprzed szkody, należne mu odszkodowanie od ubezpieczyciela sprawcy szkody z tytułu ubezpieczenia OC posiadacza pojazdu mechanicznego powinno opiewać na rzeczywiste koszty naprawy, czy też powinno być ustalone metodą kosztorysową, czyli według hipotetycznych kosztów naprawy?
3. Czy dopuszczalne jest przyznanie poszkodowanemu odszkodowania z tytułu kosztów naprawy uszkodzonego samochodu z uwzględnieniem rabatów na części zamienne i materiał lakierniczy, które ubezpieczyciel z ubezpieczenia OC posiadacza pojazdu mechanicznego, ponoszący odpowiedzialność za szkodę, proponuje i udostępnia poszkodowanemu?”.

Odnosząc się do wymienionych wyżej pytań Rzecznik pragnie kolejno wskazać:

Ad. 1 Kwestia uwzględnienia podatku VAT

W ocenie Rzecznika Finansowego dotychczasowe, utrwalone orzecznictwo Sądu Najwyższego nie pozostawia wątpliwości, że podatek od towarów i usług ma charakter cenotwórczy, ponieważ z zasady jest on składnikiem ceny za towar lub usługę. W uchwale Sądu Najwyższego z dnia 15 listopada 2001 roku w sprawie o sygn. akt: III CZP 68/01 Sąd Najwyższy stwierdził, że:

Str. 2

„Odszkodowanie za szkodę poniesioną w wyniku uszkodzenia pojazdu mechanicznego, należącego do poszkodowanego nie będącego podatnikiem podatku VAT, ustalone według cen części zamiennych i usług koniecznych do wykonania naprawy pojazdu, obejmuje mieszczący się w tych cenach podatek VAT.”. W uzasadnieniu uchwały Sąd Najwyższy słusznie stwierdził, że **obowiązek naprawienia szkody przez wypłatę odpowiedniej sumy pieniężnej powstaje z chwilą wyrządzenia szkody i jest niezależny od tego, czy poszkodowany dokonał naprawy uszkodzonej rzeczy czy nie ma takiego zamiaru – co pozostaje w zgodzie z zasadami wynikającymi z art. 363 § 2 k.c. w zw. z art. 361 § 2 k.c.** Zgodnie bowiem z art. 363 § 2 k.c. wysokość odszkodowania powinna zostać ustalona według cen z dnia ustalania odszkodowania. Przepis ten Sąd Najwyższy powiązał z definicją ceny zawartą w art. 3 ust. 1. pkt. 1 ustawy z dnia 5 lipca 2001 roku o cenach (Dz.U. 2001 Nr 97 poz. 1050 z późn. zm.), gdzie została ona określona jako „wartość wyrażoną w jednostkach pieniężnych, którą kupujący jest obowiązany zapłacić przedsiębiorcy za towar lub usługę; w cenie uwzględnia się podatek od towarów i usług oraz podatek akcyzowy, jeżeli na podstawie odrębnych przepisów sprzedaż towaru (usługi) podlega obciążeniu podatkiem od towarów i usług oraz podatkiem akcyzowym”.

Wskazana powyżej ustawa została uchylona w związku z wprowadzeniem ustawy z dnia 9 maja 2014 roku o informowaniu o cenach towarów i usług (Dz. U. 2023. 168 tj.). Jednak art. 3 ust. 2 nowej ustawy zawiera analogiczny przepis, zgodne z którym: „*W cenie uwzględnia się podatek od towarów i usług oraz podatek akcyzowy, jeżeli na podstawie odrębnych przepisów sprzedaż towaru lub usługi podlega obciążeniu podatkiem od towarów i usług lub podatkiem akcyzowym. Przez cenę rozumie się również stawkę taryfową.*”. Prowadzić to może do wniosku, że orzecznictwo Sądu Najwyższego z okresu obowiązywania ustawy o cenach w dalszym ciągu pozostaje aktualne.

Kolejnym przykładem orzeczenia Sądu Najwyższego przemawiającego za uwzględnieniem podatku VAT w procesie ustalenia wysokości odszkodowania jest uchwała Sądu Najwyższego z dnia 17 maja 2007 roku, sygn. akt: III CZP 150/06, która została podjęta na wniosek Rzecznika Ubezpieczonych. Zgodnie z jej treścią: „Odszkodowanie przysługujące na podstawie umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadacza pojazdu mechanicznego za szkodę powstałą w związku z ruchem tego pojazdu, ustalone według cen części zamiennych i usług, obejmuje kwotę podatku od towarów i usług (VAT) w zakresie, w jakim poszkodowany nie może obniżyć podatku od

niego należnego o kwotę podatku naliczonego.” (w analogicznym tonie wypowiadał się Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 16 października 1998 roku, sygn. akt: III CZP 42/98 oraz w wyroku z dnia 7 sierpnia 2003 roku, sygn. akt: IV CKN 387/01).

Sąd Najwyższy zwrócił uwagę, że możliwość obniżenia podatku należnego o kwotę podatku naliczonego mają jedynie podatnicy podatku VAT wskazani w ustawie o podatku od towarów i usług we wskazanych przez ustawę sytuacjach. Uprawnieniem takim dysponują m.in. osoby prawne, jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. **Zatem tylko w takiej sytuacji ustalone odszkodowanie może nie uwzględniać podatku VAT, co zostało już przesądzone w Uchwale Sądu Najwyższego z dnia 22 kwietnia 1997 roku, sygn. akt: III CZP 14/97.** Zgodnie z tezą orzeczenia: „Odszkodowanie za szkodę poniesioną przez podatnika podatku VAT na skutek zniszczenia rzeczy, ustalone według ceny rzeczy, nie obejmuje podatku VAT mieszczącego się w tej cenie, w zakresie, w jakim poszkodowany może obniżyć należny od niego podatek o kwotę podatku naliczonego przy nabyciu rzeczy.”.

Za uwzględnieniem podatku VAT przy ustalaniu odszkodowania przemawia także zasada pełnej kompensacji szkody, ponieważ poniesiony uszczerbek majątkowy powinien zostać w całości wynagrodzony. Jak słusznie zauważył Sąd Okręgowy w Poznaniu przedstawiający zagadnienie prawne w omawianej sprawie, ujmowanie podatku od towarów i usług jako elementu odszkodowania jest logiczną konsekwencją zastosowania metody hipotetycznej restytucji. W związku z tym zakwestionowanie możliwości uwzględnienia podatku od towarów i usług w odszkodowaniu po dokonaniu naprawy pojazdu systemem gospodarczym, a w każdym razie bez poniesienia kosztu podatku od towarów i usług, prowadziłoby w istocie rzeczy do zanegowania możliwości stosowania metody kosztorysowej.

Mając na uwadze powyższe, jedyną okolicznością uzasadniającą wypłatę odszkodowania w kwocie netto lub niepełnej kwocie brutto (tj. netto + 50% VAT) jest możliwość odliczenia całości lub części podatku VAT przez poszkodowanego.

Ad.2 Ustalenie szkody w sposób kosztorysowy

Str. 4

Rzecznik Finansowy
ul. Nowogrodzka 4 *A
00-695 Warszawa

@ biuro@rf.gov.pl
www.rf.gov.pl
facebook.com/Rzecznik
Finansowy

☎ Tel. 22 333 73 26
22 333 73 27
fax. 22 333 73 29

Zgodnie z treścią art. 363 § 1 k.c.: „Naprawienie szkody powinno nastąpić, według wyboru poszkodowanego, bądź przez przywrócenie stanu poprzedniego, bądź przez zapłatę odpowiedniej sumy pieniężnej. Jednakże gdyby przywrócenie stanu poprzedniego było niemożliwe albo gdyby pociągało za sobą dla zobowiązanego nadmierne trudności lub koszty, roszczenie poszkodowanego ogranicza się do świadczenia w pieniądzu.”. Oczywiście jest, że trudno wymagać od Zakładu Ubezpieczeń, który ponosi odpowiedzialność gwarancyjną za powstałą szkodę, by dokonał restytucji uszkodzonego pojazdu. Wobec tego racjonalne jest żądanie odpowiedniej sumy pieniężnej.

Należy podkreślić w tym miejscu, że żaden przepis nie nakłada na poszkodowanego obowiązku naprawienia uszkodzonej rzeczy (w tym przypadku pojazdu). Wypłacone odszkodowanie – zgodnie z zasadą pełnego odszkodowania - ma jednak w pełni zrekompensować doznaną szkodę w majątku poszkodowanego rozumianym globalnie jako całość, a nie jedynie odnoszącą się do przedmiotu szkody.

Powyższe znajduje potwierdzenie w ugruntowanym orzecznictwie Sądu Najwyższego. Kluczowym aspektem dla oceny zagadnienia prawnego wyrażonego w pytaniu nr 2 jest ocena charakteru szkody. Dotychczasowa judykatura Sądu Najwyższego, jak również sądów powszechnych jasno wskazywała, że szkoda w pojeździe ma charakter statyczny. **Należy bowiem uznać za trafne stanowisko, iż roszczenie poszkodowanego i z drugiej strony odpowiadający mu obowiązek ubezpieczyciela naprawienia szkody, powstają w chwili wyrządzenia szkody. Zatem obowiązek naprawienia szkody nie jest uzależniony od tego, czy poszkodowany naprawił pojazd.** Istotne jest to, że uszczerbek poszkodowanego istnieje od momentu wyrządzenia szkody do czasu wypłaty odszkodowania, które odpowiada wysokości szkody (uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 15 listopada 2001 r., sygn. akt: III CZP 68/01, uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 20 lutego 2002 r., sygn. akt: V CKN 908/00; uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 11 czerwca 2001 r., sygn. akt: V CKN 226/00, uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 7 sierpnia 2003 r., sygn. akt: IV CKN 387/01 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 2018 r., sygn. akt: II CNP 32/17, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 kwietnia 2018 r., sygn. akt: II CNP 41/17, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 kwietnia 2018 r., sygn. akt: II CNP 43/17). Nie może więc umknąć z pola widzenia, że dla powstania odpowiedzialności gwarancyjnej ubezpieczyciela istotne znaczenie ma fakt powstania szkody, a nie fakt jej naprawienia, ponieważ roszczeniem poszkodowanego

mającym podstawę w treści art. 363 § 1 k.c. jest naprawienie szkody a nie „koszt naprawy”. To wyłącznie od woli poszkodowanego zależy bowiem to, czy i w jakim zakresie wypłacone mu przez ubezpieczyciela odszkodowanie przeznaczy na naprawę samochodu.

Pewne odstępstwo od wskazanego powyżej ugruntowanego stanowiska zarysowało się na tle uchwał Sądu Najwyższego z 8 maja 2024 r. sygn. akt: III CZP 142/22 oraz z dnia 11 września 2024 r. sygn. akt: III CZP 142/22, gdzie Sąd Najwyższy opowiedział się za tzw. koncepcją dynamicznego charakteru szkody, zgodnie z którą na wysokość szkody wpływ mają dalsze czynności podejmowane przez poszkodowanego (lub ich brak). Wskazane orzeczenia Sądu Najwyższego stoją jednak w sprzeczności z ugruntowaną dotąd linią judykatury opisaną powyżej. Przede wszystkim należy zwrócić uwagę, że szkoda w postaci uszkodzenia pojazdu niewątpliwie ma charakter statyczny, ponieważ pojazd po kolizji ma takie same uszkodzenia w momencie powstania szkody jak i tydzień później. Zatem wysokość szkody w pojeździe można z powodzeniem ustalić na dzień powstania szkody, zgodnie z dyspozycją art. 363 § 2 k.c. Zakres jego uszkodzeń nie jest bowiem zmienny w czasie a ustalenie rynkowych stawek naprawy możliwe jest w drodze opinii biegłego sądowego o ile wcześniej w toku tzw. postępowania likwidacji szkody ubezpieczyciel nie ustali poprawnie wysokości szkody, do czego w świetle przepisów prawa zobowiązany jest zakład ubezpieczeń.

Dla kontrastu Rzecznik Finansowy zwraca uwagę, że koncepcja dynamicznego charakteru szkody może i powinna mieć zastosowanie przy szkodach osobowych, gdy nie jest możliwe oszacowanie np. kosztów leczenia lub rehabilitacji w momencie powstania szkody (art. 444 § 1 zd. 2 k.c.). To właśnie szkoda na osobie ma z istoty swej charakter dynamiczny (rozwojowy), powodowany m.in. takimi czynnikami jak niepewność rokowań na przyszłość. Co więcej, w jakiś czas po zdarzeniu, często wiele lat, a nawet dziesięcioleci mogą ujawniać się kolejne następstwa zdarzenia, których – zależnych od indywidualnych właściwości organizmu, przebiegu leczenia czy rehabilitacji oraz wielu innych czynników, także rozwoju nauk medycznych i biologicznych – nie można przewidzieć. Tymczasem majątkowa szkoda w pojeździe takich cech nie posiada, gdyż jak to już wcześniej zostało wskazane - ma charakter *stricte* statyczny i możliwe jest jej określenie mając na uwadze jej stan w dniu powstania szkody.

Pozbawienie poszkodowanych możliwości ustalania wysokości odszkodowania na podstawie hipotetycznych kosztów naprawy po tym, gdy w oczekiwaniu na wypłatę należnego im

odszkodowania dokonali naprawy lub sprzedaży uszkodzonego pojazdu, zagraża realizacji filarowej dla prawa odszkodowawczego zasady pełnego naprawienia szkody. Natomiast zaakceptowanie tzw. „dynamicznego charakteru szkody” prowadzi do przerzucenia na poszkodowanych ciężaru organizacyjnego i finansowego procesu likwidacji szkody. Tymczasem to do ubezpieczyciela należy rzetelnie przeprowadzenie likwidacji, w tym ustalenie odpowiedzialności (bądź okoliczności przemawiających za jej wyłączeniem albo ograniczeniem) oraz wysokości szkody, co wynika z art. 817 § 1 k.c. Skoro działalność ubezpieczeniową wykonuje podmiot profesjonalny, który posiada odpowiednie zaplecze (zarówno organizacyjne jak i kadrowe), to nie można przerzucać powyższych obowiązków na poszkodowanego, który takich możliwości nie posiada. Przy czym nie należy zapominać, że postępowanie likwidacyjne z założenia nie jest postępowaniem spornym, na co wskazał Sąd Najwyższy m.in. w postanowieniu z 22 lipca 2005 r. w sprawie o sygn. akt: III CZP 49/05.

Rzecznik Finansowy zwraca także uwagę, że zaproponowana w ostatnich dwóch uchwałach Sądu Najwyższego koncepcja dynamicznego charakteru szkody nie zyskuje akceptacji w obecnym orzecznictwie sądów powszechnych. Przykładowo należy zwrócić uwagę na wyrok Sądu Okręgowego w Białymstoku z dnia 27 kwietnia 2023 r. w sprawie o sygn. akt II Ca 1129/22 w którym podniósł on, że: *„Sąd Okręgowy zdaje sobie sprawę, że ostatnio pojawiły się odmienne poglądy Sądu Najwyższego (...), Według Sądu Okręgowego poglądy te pozostają jednak w sprzeczności z dotychczasowym orzecznictwem Sądu Najwyższego i ugruntowanym poglądem dotyczącym momentu oceny szkody jakim jest data uszkodzenia pojazdu i braku wpływu na zakres tej szkody takich zdarzeń jak samodzielna naprawa czy sprzedaż pojazdu. Zaakceptowanie tych nowych poglądów, w ocenie Sądu Odwoławczego, oznaczałoby w praktyce zaakceptowanie praktyki ubezpieczycieli wypłacania zaniżonych odszkodowań i oczekiwania na dalsze zachowania poszkodowanego, na podstawie których mogą twierdzić, że nie muszą już wypłacać odszkodowania według kosztów naprawy, lecz według różnicy w wartości pojazdu przed i po jego uszkodzeniu.”*

Uwagę zwraca również stanowisko Sądu Rejonowego w Obornikach w wyroku z dnia 21 lutego 2025 roku, sygn. akt: I C 219/23 (LEX nr 3892323): *„W ocenie Sądu Rejonowego przyjęcie poglądu Sądu Najwyższego wyrażonego w uchwałach o sygn. III CZP 142/22 i III CZP 65/23 prowadziłyby do nieuzasadnionego zróżnicowania sytuacji prawnej poszkodowanych, którzy*

Str. 7

naprawili pojazd w stosunku do tych poszkodowanych, którzy takiej naprawy nie dokonali (ta druga grupa poszkodowanych mogłaby domagać się naprawienia szkody w wysokości hipotetycznie określonych kosztów przywrócenia pojazdu do stanu poprzedniego naprawy, podczas, gdy pierwsza grupa poszkodowanych tylko do wysokości kosztów faktycznie poniesionych na naprawę). ”.

Także Sąd Rejonowy w Pleszewie w wyroku z dnia 4 lutego 2025 roku, sygn. akt: I C 276/24 (LEX nr 3859907) wskazał, iż: „Sąd nie zgadza się z tezą uchwały Sądu Najwyższego z dnia 11 września 2024 r. (III CZP 65/23) i nie popiera koncepcji dynamicznego charakteru szkody przy szkodach komunikacyjnych wywołanych jednym zdarzeniem. Pojęcie dynamicznego charakteru szkody majątkowej w ocenie Sądu aktualizuje się w przypadku szkody wywołanej czynem ciągłym, rozciągniętym w czasie. W przypadku szkody majątkowej wywołanej jednym zdarzeniem umiejscowionym w danym punkcie czasowym szkoda nie ma charakteru dynamicznego. To zmiany w majątku poszkodowanego mają charakter dynamiczny w związku z procesem naprawienia szkody, który to proces z reguły zabiera więcej czasu. Zdarzenia następujące już po powstaniu szkody wynikającej z kolizji drogowej nie są połączone z samym zdarzeniem powodującym szkodę i nie mają wpływu na jej wysokość.”.

Ponadto Sąd Okręgowy w Suwałkach w wyroku z dnia 10 stycznia 2025 roku, sygn. akt: I Ca 500/24 (LEX nr 3848413) wskazał, że: „nie podziela ogólnego poglądu sformułowanego przez Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 8 maja 2024 r. (III CZP 142/22) oraz z dnia 11 września 2024 r. (III CZP 65/23) - a to na motywach obu orzeczeń apelujący skonstruował zarzuty odwoławcze. Oba orzeczenia spotkały się z krytycznym odzewem w piśmiennictwie. Wprawdzie uchwała SN z dnia 8 maja 2024 r. nie zawiera jak dotąd uzasadnienia, lecz tez sformułowanych tamże nie da się pogodzić z ogólnymi zasadami prawa cywilnego dotyczącymi samego pojęcia szkody oraz zasad rządzących jej naprawieniem. Argumentacja zaś przywoływana dla uzasadnienia tej uchwały z dnia 11 września 2024 r. również nie da się pogodzić z dotychczas utrwalonym orzecznictwem SN, jak również europejskim.”.

Negatywnie wobec koncepcji dynamicznego charakteru szkody wypowiadały się również: Sąd Okręgowy w Gliwicach w wyroku z dnia 4 czerwca 2025 roku, sygn. akt: III Ca 99/25 (LEX nr 3889526) oraz Sąd Okręgowy w Płocku w wyroku z dnia 16 stycznia 2025 roku, sygn. akt: IV Ca 808/24 (LEX nr 3829720).

Na koniec tej części Rzecznik Finansowy zwraca także uwagę na negatywne podejście do koncepcji szkody dynamicznej wskazywane w wyroku TSUE z 30 marca 2023 r. (sygn. akt: C 618/21), w którym to Trybunał stwierdził, że okoliczność jak zbycie pojazdu przez poszkodowanego nie może prowadzić do wyłączenia bądź ograniczenia obowiązku wypłaty odszkodowania w pełni pokrywającego szkodę.

Ad. 3 Dopuszczalność uwzględnienia rabatów na części zamienne i materiał lakierniczy

Rzecznik Finansowy pragnie zwrócić uwagę, że w judykaturze dominuje pogląd zgodnie, z którym odrzuca się możliwość stosowania rabatów przy ustalaniu wysokości odszkodowania należnego poszkodowanemu. Zdaniem orzecznictwa kluczowe znaczenie dla oceny zasadności stosowania rabatów ma kwestia momentu powstania szkody. Kolejny raz zatem należy powtórzyć, że zgodnie z bogatym i ugruntowanym orzecznictwem Sądu Najwyższego szkoda w majątku poszkodowanego powstaje już w chwili uszkodzenia pojazdu (uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 12 kwietnia 2012 r., sygn. akt: III CZP 80/01 i z dnia 17 maja 2007 r., sygn. akt: III CZP 150/06, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 2018 r., sygn. akt: II CNP 32/17). W związku z tym do uzyskania odszkodowania absolutnie nie jest konieczne naprawienie pojazdu. Tym samym możliwe jest dokonanie wypłaty odszkodowania w oparciu o hipotetyczne koszty naprawy. Szkodą bowiem nie jest poniesiony przez poszkodowanego wydatek na naprawę pojazdu, lecz szacunkowa (hipotetyczna) wysokość tych wydatków, bowiem żadne przepisy prawa nie nakładają na poszkodowanego obowiązku naprawienia uszkodzonego pojazdu (np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 sierpnia 2003 r., sygn. akt: IV CKN 387/01). **Co istotne za wyliczoną wysokość odszkodowania w oparciu o hipotetyczne koszty naprawy poszkodowany powinien móc naprawić pojazd w wybranym warsztacie naprawczym, zaś rabaty nie są elementami powszechnie obowiązujących cen na rynku części zamiennych.** Jeżeli w procesie wyceny wysokości szkody przyjmuje się czynniki niewystępujące na rynku lub występujące sporadycznie, to należy uznać, że nie jest to obiektywna wycena kosztów naprawy pojazdu (wyrok Sądu Okręgowego w Olsztynie z 7 lutego 2021 r., sygn. akt: IX Ca 1473/21).

Należy zwrócić uwagę, że Sąd Najwyższy już w wyroku z dnia 20 listopada 1970 r., sygn. akt: II CR 425/72 stwierdził, że osoba odpowiedzialna za szkodę obowiązana jest zwrócić poszkodowanemu *"wszelkie celowe, ekonomicznie uzasadnione wydatki, poniesione w celu przywrócenia stanu poprzedniego, do których wydatków należy zaliczyć także koszt nowych części i innych materiałów, jeżeli ich użycie było niezbędne do naprawienia uszkodzonej rzeczy"*.

Z kolei wyjaśnienia pojęć „niezbędnych kosztów naprawy” oraz „kosztów ekonomicznie uzasadnionych” podjął się Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 13 czerwca 2003 roku, sygn. akt: III CZP 32/03, gdzie stwierdził, że: *„Za "niezbędne" koszty naprawy należy uznać takie koszty, które zostały poniesione w wyniku przywrócenia uszkodzonego pojazdu do stanu jego technicznej używalności istniejącej przed wyrządzeniem szkody przy zastosowaniu technologicznej metody odpowiadającej rodzajowi uszkodzeń pojazdu mechanicznego. (...) Kosztami "ekonomicznie uzasadnionymi" są koszty ustalone według cen, którymi posługuje się wybrany przez poszkodowanego warsztat naprawczy dokonujący naprawy samochodu. Nie ma przy tym znaczenia fakt, że ceny te odbiegają (są wyższe) od cen przeciętnych dla określonej kategorii usług naprawczych na rynku. Jeżeli nie kwestionuje się uprawnienia do wyboru przez poszkodowanego warsztatu samochodowego mającego dokonać naprawy, miarodajne w tym zakresie powinny być ceny stosowane właśnie przez ten warsztat naprawczy. Przyjęcie cen przeciętnych dla określenia wysokości przysługującego poszkodowanemu odszkodowania, niezależnie od samej metody ich wyliczania, która może być zróżnicowana, nie kompensowałoby poniesionej przez poszkodowanego szkody, gdyby ceny przyjęte w warsztacie naprawczym były wyższe od przeciętnych."*

Do bogatego dorobku judykatury odniósł się Sąd Okręgowy w Suwałkach w wyroku z dnia 18 stycznia 2021 roku, sygn. akt: I Ca 452/20, który podkreślił, że obowiązek naprawienia szkody przez wypłatę odpowiedniej sumy pieniężnej powstaje z chwilą wyrządzenia szkody i nie jest uzależniony od tego, czy poszkodowany dokonał naprawy i czy w ogóle zamierza naprawić (tak m.in. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 8 marca 2018 roku, sygn. akt: II CNP 32/17, uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 3 kwietnia 2019 r., sygn. akt: II CSK 100/18). Dla powstania odpowiedzialności ubezpieczyciela istotne jest więc samo zaistnienie szkody w pojeździe, a nie naprawa pojazdu, stąd koszty naprawy pojazdu mogą być dochodzone jeszcze przed ich poniesieniem. Zatem w przypadku podjęcia decyzji o wyborze sposobu naprawienia szkody poprzez wypłatę kwoty odszkodowania na

rachunek poszkodowanego jako miarodajne koszty naprawy pojazdu, powinny być brane pod uwagę obiektywne i uśrednione koszty części na rynku, nie zaś koszty proponowane przez podmiot wskazany przez ubezpieczyciela. Ponadto Sąd Okręgowy wyraził słuszny pogląd, iż obowiązek współdziałania poszkodowanego nie może jednak oznaczać ograniczenia jego uprawnień: „*Narzucanie poszkodowanemu wyboru dostawcy części lub wykonawcy naprawy niweczy prawo poszkodowanego do wyboru sposobu naprawienia szkody poprzez aprioryczne przyjęcie, że naprawienie szkody winno nastąpić przez naprawę pojazdu. Odszkodowanie wyliczone na podstawie zrabatowanych cen części zamiennych i materiałów lakierniczych, w przypadku niepodejmowania naprawy lub przeprowadzenie jej w węższym niż zaistniałe uszkodzenia zakresie, nie wyrównuje doznanego przez poszkodowanego uszczerbku majątkowego.*”.

Wskazać należy również na stanowisko Sądu Okręgowego w Kielcach, który w wyroku z dnia 10 lutego 2022 r., sygn. akt: II Ca 22/22 zauważył, że gdy zakład ubezpieczeń dokonuje wypłaty odszkodowania w oparciu o hipotetyczne koszty naprawy pojazdu, definiowanie przez ten podmiot racjonalnych i ekonomicznie uzasadnionych kosztów przywrócenia samochodu do stanu sprzed zdarzenia powinno opierać się o jednolite, identyfikowane w sposób tożsamy, obiektywnie weryfikowalne, hipotetycznie postrzegane kryteria (niezależne od tego czy pojazd będzie naprawiony i w jaki sposób taka naprawa będzie przebiegała). Zdaniem Sądu Okręgowego oczywistym jest, że powyższe wymogi powinny być brane także pod uwagę w sytuacji gdy ubezpieczyciel oczekuje zmniejszenia należnego poszkodowanemu odszkodowania, uzasadniając powyższe dostępnymi za pośrednictwem ubezpieczyciela rabatami na zakup materiałów potrzebnych do naprawy samochodu. Przy tym zgodzić należy się z Sądem Okręgowym, że taki mechanizm (tj. traktowanie rabatu z sieci naprawczej jako nieodłącznego elementu ceny usługi naprawy pojazdu) nie ma nic wspólnego z pojęciem „hipotetycznych kosztów naprawy”, bo ich wyznacznikiem winny być tylko i wyłącznie ceny rynkowe, których z kolei cechą jest stan obiektywnej weryfikowalności. Z całą pewnością takiego przymiotu nie ma stanowisko wyrażone przez potencjalny podmiot, czy potencjalne podmioty, zajmujące się dystrybucją materiałów „naprawczych”, które łączą z ubezpieczycielami „porozumienia” na bliżej nieokreślonych zasadach, a obiektywnie rzecz pojmując, oderwanych od realiów rynkowych – jeśli idzie o ceny części i materiałów.

Nie można także pominąć faktu, że poszkodowany ma prawo nabyć części do naprawy w miejscu swojego zamieszkania, podczas gdy ich zakup od podmiotu wskazanego przez ubezpieczyciela będącego w znacznej odległości wiąże się z dodatkowym czasem transportu i wydłużeniem czasu naprawy (wyrok Sądu Okręgowego w Bydgoszczy z dnia 13 maja 2021 roku, sygn. akt: VIII Ga 49/21).

Należy także podkreślić zaakceptowany w judykaturze pogląd, iż poszkodowany nie ma obowiązku poszukiwania firmy sprzedającej części niezbędne do naprawy najtaniej. Przypisanie poszkodowanemu naruszenia obowiązku współpracy z dłużnikiem jest możliwe tylko w razie wykazania, że mógł on naprawić pojazd po kosztach niższych niż ustalone według cen występujących na rynku lokalnym, z użyciem nowych oryginalnych części producenta i stawek robocizny powszechnie stosowanych przy świadczeniu usług, jednak świadomie lub przez niedbalstwo nie skorzystał z takiej możliwości (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 kwietnia 2002 r. sygn. akt: I CKN 1466/99, tak również wyrok Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 28 grudnia 2021 r., sygn. akt III Ca 1686/20).

Podsumowując w ocenie Rzecznika Finansowego nie można zgodzić się ze stosowaną przez zakłady ubezpieczeń praktyką polegającą na uwzględnianiu w kosztorysach „rabatów” na naprawę oraz części i materiały. Nie ulega wątpliwości, że opisywana praktyka to w rzeczywistości sytuacja, w której jeden uczestnik rynku przekazuje drugiemu, że płaci mu mniej, bo rabatu udzieli mu trzeci uczestnik rynku. W ocenie Rzecznika niestety zgodzić się należy, z pojawiającą się również w orzecznictwie oceną, że jest to operacja stworzona przez ubezpieczycieli głównie w celu ograniczenia swoich kosztów. Uwzględnienie takiej praktyki powodowałoby, że poszkodowany po to by uzyskać pełne naprawienie szkody tj. wyrównanie uszczerbku na dobrach majątkowych sprzed zdarzenia, zostałby niejako „zmuszony” do naprawy samochodu, a takie ograniczenie nie znajduje żadnego uzasadnienia w kontekście podniesionych powyżej standardów i kryteriów szacowania wartości szkody oraz należnego odszkodowania, ale przede wszystkim koliduje z naczelną zasadą naprawienia szkody wynikającą z art. 363 § 1 k.c. Przypomnieć jedynie należy, że zgodnie z treścią tego przepisu powinno to nastąpić wedle wyboru poszkodowanego, bądź przez przywrócenie stanu poprzedniego, bądź przez zapłatę odpowiedniej sumy pieniężnej (wyrok Sądu Okręgowego w Kielcach z dnia 10 lutego 2022 r., sygn. akt: II Ca 22/22).

Od strony praktyki obrotu należy również zwrócić uwagę, że zakłady ubezpieczeń w toku postępowania sądowego nie udowadniają faktu, by dany rabat był realny. Szczególnie naganna praktyką jest zamieszczanie w kosztorysie naprawy rabatu na części zamienne w sytuacji, gdy zawiera on nieoryginalne części. Mając także na uwadze brak powszechnego dostępu do rabatów (nie występują one na rynku poza propozycjami ubezpieczycieli w toku likwidacji szkody), nie sposób uznać ich za składniki cen wpływające na wysokość odszkodowania.

Podsumowanie

Reasumując Rzecznik Finansowy stoi na stanowisku, że w związku z brakiem uzasadnienia dla stosowania koncepcji dynamicznego charakteru szkody wobec ugruntowanej dotąd w judykaturze koncepcji statycznego charakteru szkody:

- 1) należne poszkodowanemu odszkodowanie od ubezpieczyciela sprawcy szkody z tytułu ubezpieczenia OC posiadacza pojazdu mechanicznego co do zasady powinno obejmować stawkę podatku VAT, chyba że poszkodowany może dokonać jego odliczenia (wyjątek od zasady);
- 2) fakt dokonania lub zaniechania naprawy pojazdu nie ma znaczenia dla oceny wysokości odszkodowania i nie wyłącza stosowania metody kosztorysowej. Wysokość odszkodowania ma odpowiadać zasadzie pełnej kompensacji szkody;
- 3) odszkodowanie z tytułu kosztów naprawy uszkodzonego samochodu nie powinno uwzględniać rabatów na części zamienne i materiał lakierniczy, które ubezpieczyciel z ubezpieczenia OC posiadacza pojazdu mechanicznego, ponoszący odpowiedzialność za szkodę, proponuje i udostępnia poszkodowanemu w ramach współpracy ze swoimi kontrahentami.

Rzecznik Finansowy



dr Michał Ziemiak

Str. 13



ODPIS

PREZES RADY MINISTRÓW

Warszawa, 13 grudnia 2024 r.

Pan
Michał Piotr ZIEMIAK

Na podstawie art. 11 ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o rozpatrywaniu reklamacji przez podmioty rynku finansowego, o Rzeczniku Finansowym i o Funduszu Edukacji Finansowej (Dz.U. z 2024 r. poz. 1109)

powołuję

**Pana z dniem 1 stycznia 2025 r. na stanowisko
Rzecznika Finansowego na okres 4-letniej kadencji.**



Donald TUSK

KANCELARIA NOTARIALNA

Tomasz Bąbka – Notariusz

00-513 Warszawa, ulica Nowogrodzka nr 7/9 lok.24

tel. 22 622-12-44, 22 628-14-92, fax. 22 629-60-45

NIP 521-115-65-52

REPERTORIUM: A. Nr - 118 /2025

Poświadczam zgodność niniejszego odpisu z okazanym oryginałem. -----

Pobrano: -----

- tytułem takсы notarialnej z §13 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 czerwca 2004 roku w sprawie maksymalnych stawek takсы notarialnej (tekst jednolity Dz. U. z 2020 roku, poz. 1473) ----- 6,00 zł.

- podatek od towarów i usług (VAT) w wysokości 23% na podstawie art. 41 ust. 1 w zw. z art. 146a pkt. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 roku o podatku od towarów i usług (tekst jednolity Dz. U. z 2023 roku, poz. 1570, ze zm.) ----- 1,38 zł.

Czynność niniejsza nie jest przedmiotem podatku od czynności cywilnoprawnych jako czynność prawna nie objęta dyspozycją art. 1 ustawy z dnia 09 września 2000 roku o podatku od czynności cywilnoprawnych (tekst jednolity – Dz. U. z 2022 roku, poz. 111). ----
Warszawa, dnia 05 lutego 2025 roku.



Tomasz Bąbka

Notariusz